

OKUL YÖNETİCİLERİNİN TAŞIMALI EĞİTİMDE KARŞILAŞILAN SORUNLARA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Opinions Of School Administration On The Problems Encountered In Transportation Education

Doç. Dr. Adem BAYAR

Amasya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Amasya/TÜRKİYE

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8693-9523>

Osman ÖZSALİH

Millî Eğitim Bakanlığı, Psikolojik Danışman, Amasya/TÜRKİYE

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6197-3637>

ÖZET

Zorunlu eğitim çağında olmasına rağmen eğitime erişim noktasında güçlük yaşayan öğrenciler bulunmaktadır. Bu öğrencilerin eğitime ulaşımı için uygulanan yöntemlerden biri taşımali eğitim sistemidir. Bu çalışmada, taşımali eğitim sisteminin uygulanmasında önemli görevleri olan ve bu sistemin olumlu-olumsuz yönlerine şahit olan okul yöneticilerinin görüşlerini almak, karşılaştıkları sorunları belirlemek ve bu sorunlara karşı önerilerde bulunmak amaçlanmıştır. Çalışma nitel araştırma yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 2020-2021 eğitim-öğretim yılında taşıma merkezi bir okulda görev yapan 11 okul yöneticisi oluşturmaktadır. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanıp betimsel analiz tekniği ile analiz edilmiştir. Buna göre okul yöneticilerinin taşımali eğitimi, eğitim imkânı olarak gördükleri saptanmıştır. Okul yöneticileri taşımali eğitimde karşılaşılan sorunları ise taşınan öğrencilerin okulun olanaklarından faydalanamaması, servis şoförlerinden kaynaklanan sorunlar, veli kaynaklı sorunlar, ilçe milli eğitim kaynaklı sorunlar, taşımadan sorumlu firma kaynaklı sorunlar ve öğretmen kaynaklı sorunlar başlıkları altında ifade etmişlerdir. Elde edilen sonuçlardan yola çıkarak araştırmacılar taşıma planlaması yapılırken okul yönetiminin görüşünün alınması, taşıma merkezi okulda görev yapan nöbetçi öğretmenlere ek ücret ve hizmet puanı verilmesi ve servis şoförlerine yönelik eğitim düzenlenmesi gibi bazı öneriler sunmuşlardır.

Anahtar Kelimeler: taşımali eğitim, okul yöneticisi, görüş

ABSTRACT

Although they are at the age of compulsory education, there are some students who have difficulties in accessing education. In this study, it is aimed to take the opinions of school administrators who have important duties in the implementation of the transport education system and who witnessed the positive and negative aspects of this system, to identify the problems they encounter and to make suggestions against these problems. . The study group of the research consists of 11 school administrators working in a transport center school in the 2020-2021 academic year. The data were collected with a semi-structured interview form and analyzed by descriptive analysis method. School administrators stated the problems encountered in teleport education under the headings of the inability of the students to benefit from the facilities of the school, the problems caused by the bus drivers, the problems caused by the parents, the problems originating from the district national education, the problems caused by the company responsible for the transportation, and the problems caused by the teachers. Based on the results obtained, researchers offered some approaches such as taking the opinion of the school administration while planning the transportation, giving additional fees and service points to the teachers who work at the transportation center school, and organizing training for bus drivers.

Keywords: transportation education, school administrators, opinions

1. GİRİŞ

Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk, Türkiye’de öğrenci taşınalı eğitim sisteminden yararlanan mevcut öğrencilerin sayısını 2 Ekim 2018 itibarıyla özel öğretimde 98 bin 147, ilköğretimde 733 bin 12 ve ortaöğretimde 430 bin 920 olarak açıklamıştır (www.trthaber.com). Taşınalı eğitime son 6 yılda yaklaşık 20 milyar TL harcanmıştır (MEB, 2020). Maddi yükünün yanında taşınalı eğitim sistemi beraberinde başka sorunları da getirmiştir. Taşınalı eğitim arttıkça birleştirilmiş sınıflı okullar teker teker kapatılmıştır. Okulları kapatılan öğrenciler, sabahın erken saatlerinde servislerle en yakın taşıma merkezi okullara taşınmaya başlanmıştır. Aileler, çocuklarının karşılaştıkları bu zorlukların çözümü için daha büyük kentlere göç etmişlerdir. Eğitim camiasındaki sendikalar ise çözüm yolu olarak kapatılan okulların tekrar açılması gerektiğini belirtip böylelikle ekonomik olarak da tasarruf edileceğini belirtmişlerdir (www.ntv.com.tr).

Dünyada teknolojinin gelişmesi, toplumların yenilenmesi ve güçlenmesi eğitimle sağlanabilir. Böylelikle eğitim, toplumlar için vazgeçilmez bir unsur olmuştur. Bireylerin eğitim hakkı yasalar ile gerek dünyada gerekse ülkemizde koruma altındadır. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın 42. maddesinde “Kimse, eğitim ve öğrenim haklarından yoksun bırakılamaz.” sözleri ile eğitim hakkı koruma altındadır. Millî Eğitim Bakanlığı ise ülkemizdeki her birey için eğitim-öğretim adına fırsat eşitliği sağlamayı ve denk bireyler yetiştirmeyi kendisine hedef olarak koymuştur. Ancak Türkiye coğrafyası ve insanların ekonomik seviyelerindeki farklılıklar Millî Eğitim Bakanlığı’nın bu hedefi hayata geçirmesi noktasında çeşitli güçlükler yaşamasına neden olmaktadır. Bu güçlükleri ortadan kaldırıp hedefi gerçekleştirmek için getirilen çözüm yollarından bir tanesi taşınalı eğitimdir (Kavak,1997; Akt. Şan, 2012).

Taşınalı eğitim, Milli Eğitim Temel Kanunu ile verilen eğitim hakkına erişemeyen öğrencilerin taşıma merkezi olarak belirlenen ilköğretim ve ortaöğretim okullarına her gün servislerle taşınarak eğitim öğretim görme hakkından yararlanmalarını sağlayan bir uygulamadır (MEB, 2014). Taşınalı eğitim, öğrencilerin temel eğitim hakkından mahrum bırakılmadan eğitim hizmetinin verilmesinde, adaletli eğitimin sağlanmasında çok önemli bir göreve sahiptir (Ağırkaya, 2010).

Ülkemizde Taşınalı İlköğretim Uygulamasının, 1989-1990 eğitim-öğretim yılının 2. döneminde Kocaeli’de 2 ve Kırklareli’nde 3 okul olmak üzere toplam 5 okulda ve 305 öğrenci ile başlatıldığı söylenebilir (Şan, 2012). Taşınalı ilköğretim uygulamasının verimli ve başarılı sonuçlar vermesi üzerine, taşınalı ilköğretim uygulaması 1990-1991 eğitim-öğretim yılından itibaren Kırklareli, Çanakkale, Eskişehir, Çankırı, Antalya, Van, Konya, Balıkesir ve Kocaeli şehirlerinde belirlenen 77 merkezde devam ettirilmiştir. Bu uygulama 1991-1992 eğitim-öğretim yılında daha da artarak 29 şehir ve bu şehirlere bağlı 78 ilçenin 960 köyünde devam ettirilmiş olup 16538 öğrenci 375 merkez okula taşınmıştır. 1992-1993 eğitim-öğretim yılında ise, uygulama 43 şehir, 325 ilçe ve 938 merkez okula yaygınlaştırılarak toplam 53676 öğrencinin bu uygulamadan faydalanması sağlanmıştır (Büyükkaragöz ve Şahin, 1995).

1997-1998 eğitim-öğretim yılında zorunlu eğitim 8 yıla çıkarılmış ve taşınalı eğitim uygulaması toplamda 72 ilde uygulanmaya başlanmıştır. 2012-2013 eğitim- öğretim yılında ise zorunlu eğitim 12 yıla çıkarılmış olup taşınalı eğitim uygulamasına ülkemizde ortaöğretim öğrencileri de dâhil edilmiştir (Çavuşoğlu ve Dönmez, 2018).

2019-2020 eğitim-öğretim yılında ise taşınalı eğitim uygulaması 81 ilde devam ettirilmiştir. Ülkemizde taşınalı eğitim uygulamasından 754555 ilkökul ve ortaokul öğrencisi, 397965 ortaöğretim öğrencisi olmak üzere toplam 1152520 öğrenci faydalanmıştır (MEB, 2020).

2. LİTERATÜR TARAMASI

Bu başlık altında sırasıyla taşınalı eğitimin gerekçeleri, taşınalı eğitimde okul yöneticilerinin görevleri ve taşınalı eğitime getirilen eleştiriler konuları ele alınmıştır.

2.1. Taşınalı Eğitimin Gerekçeleri

Taşınalı eğitimin gerekçeleri eğitimde fırsat eşitliği sağlanması, eğitimde niteliğin artırılması ve iç göçler başlıkları altında toplanabilir.

2.1.1. Eğitimde Fırsat Eşitli Sağlanması

Zorunlu eğitimin 12 yıl olmasına rağmen ülkemizde okullaşma oranı düşüktür. Nüfusu 250 üzerinde olan birçok köye okul açılmamış olup öğretmen de gönderilememiştir (Orak, Sezer, Tozlu, Uçak ve Yeşiyurt,

2007). Taşımali eğitim, öğrencilerin temel eğitim hakkından mahrum bırakılmadan eğitim hizmetinin verilmesinde, adaletli eğitimin sağlanmasında çok önemli bir göreve sahiptir (Ağırkaya, 2010).

Eğitim gören öğrenciler arasında maddi imkânsızlıklardan ötürü dezavantajlı durumda olan öğrenciler mevcuttur. Maddi imkânsızlıklar sebebiyle eğitime erişimde güçlük yaşayan öğrenciler için taşımali eğitim yoluyla eğitim fırsatı sağlanabilir (Gülmez, 2020).

2.1.2. Eğitimde Niteliğin Artırılması

Köylerde bulunan tek öğretmenli ve birleştirilmiş sınıf uygulaması bulunan okullarda öğretmenlerden yeterli düzeyde verim alınamamaktadır. Taşımali eğitim ile birleştirilmiş sınıf uygulaması terk edilip bir öğretmen birçok sınıfın sorumluluğunu almak zorunda kalmaz. Böylelikle eğitimin niteliği artar (Gülmez, 2020).

Aynı zamanda okullarda öğrenciler, birbirlerinden ve öğretmenlerden karşılıklı olarak etkileşim halindedirler. Öğrenci ve öğretmen sayısının çok az olduğu okullarda ise öğrenci etkileşimi istenilen düzeyde olmamaktadır. Sonucunda öğrenme, yeterli seviyede gerçekleşmemektedir. Taşımali eğitim ile bu sorunun üstesinden gelmek mümkündür (Koçak, 2002).

2.1.3. İç Göçler

Küçük yerleşim birimlerindeki maddi sıkıntıların ortaya çıkardığı yeni iş ve refah ortam arayışları, az gelişmiş şehir ve kasabalardan daha iyi imkânlarla sahip büyük şehirlere olan göçü hızlandırmıştır. Bu sebeple büyük şehirlerdeki eğitim isteği ve ihtiyacı artmaktadır (Orak vd, 2007). Bu bilgiden yola çıkarak göç veren bölgelerdeki okulların nüfusun yoğun olduğu bölgelere taşınmasının uygun olacağı söylenebilir.

2.2. Taşımali Eğitimde Okul Yöneticilerinin Görevleri

İlgili literatür incelendiğinde okul yöneticilerinin taşımali eğitimdeki görevlerinin Milli Eğitim Bakanlığı Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği'nde net bir şekilde belirtildiği görülmektedir.

Taşımali eğitimin uygulanmasında okul yöneticilerine önemli görevler düşmektedir. Taşımali eğitim kapsamında öğrencisi bulunan okul yöneticilerinin öğrenci taşıma uygulamasına ilişkin bazı görevleri şunlardır:

1. Okulun taşıma uygulaması kapsamında alabileceği öğrenci sayısını milli eğitim müdürlüklerine bildirmek,
2. Taşımali öğrenciler ile yerleşik öğrencileri sınıf ve şubelere dengeli bir şekilde dağıtmak,
3. Okul/kurumların fiziki imkânları ölçüsünde uygun saatlerde öğrencilerin okulun imkânlarından yararlandırılmasını sağlamak,
4. Taşınan ilköğretim ve ortaöğretim okul/kurumu öğrencilerinin öğle yemeklerini düzenli şekilde yiyebilmeleri için gerekli tedbirleri almak,
5. Yüklenicinin sözleşme hükümlerine uyup uymadığını günlük olarak kontrol etmek ve giderilemeyen aksaklıkları rapor hâlinde millî eğitim müdürlüğüne bildirmek,
6. Taşınan öğrencilerin velileri ile iş birliği için gerekli önlemleri almak,
7. Servis araçları ile taşınan öğrencilerin, isim listelerine göre kontrol edilmesini sağlamak ve
8. Araçların aylık çalışma programlarına göre hazırlanan puantaj cetvellerinin her ayın sonunda millî eğitim müdürlüğüne göndermek (MEB,2014).

Okul yöneticilerinin Millî Eğitim Bakanlığı Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği'nde açıklanan görevlerine bakıldığında taşımali eğitim sistemi için okul yöneticilerinin çok önemli bir rol üstlendiği söylenebilir.

2.3. Taşımali Eğitime Getirilen Eleştiriler

İlgili literatür incelendiğinde taşımali eğitimin taşınan öğrenciye getirdiği avantajların yanında bazı dezavantajlar da ortaya çıkardığı görülmektedir.

Zorunlu eğitim çağındaki her öğrencinin eğitime erişebilmesi için, eğitimde niteliğin artması ve eğitim-öğretimde fırsat eşitliğinin sunulması amacıyla uygulanan taşımali eğitim sistemi, yapılan araştırmalara

göre çok fazla sorunun ortaya çıkmasına neden olmuştur (Büyükkıdık ve Şimşek, 2017; Çırak, Sezer ve Yıldırım, 2018; Kayhan, 2014; Kaymak ve Öztürk, 2014; Tektaş ve Yurdabakan, 2013).

Yapılan bir araştırmada okul yöneticileri taşıma araçlarının güvenliği ve donanımının yeterli düzeyde olmadığını, taşımaları öğrencilerin okulda sportif ve sosyal faaliyetlere katılımının sınırlı olduğunu, taşınan öğrencinin ders başarısını olumsuz yönde etkilediğini belirtmişlerdir (Çavuşoğlu ve Dönmez, 2018).

Bilek ve Kale (2012) ise yaptığı araştırmada taşınan öğrencilerin daha çok yorulduğunu, derse karşı motivasyonlarının düşük olduğunu, etüt imkânlarından faydalanamadıklarını ve sabah erken kalktıkları için kahvaltı yapamadıklarını saptamışlardır.

Yapılan bir başka araştırmada ise taşımaları öğrencilerin okula uyum konusunda güçlükler yaşadığı, servis araçlarına öğrenciler dışında insanların alındığı bu yüzden öğrencilerin ayakta yolculuk yaptığı saptanmıştır (Orak vd, 2007).

Arı (2003) ise yaptığı araştırmada taşımaları öğrenciler ile yerleşik öğrenciler arasında az da olsa kutuplaşma olduğunu, öğrencilerin derste dikkatini toplamada zorluk çektiğini, velilerin veli toplantılarına yeterli düzeyde katılmadığını ve taşıma merkezi okulların fiziki durumunun yetersiz olduğunu bulmuştur.

Yapılan araştırmalar incelediğinde servis şoförlerinin yanlış tutumlarının, öğrencilerin okulun imkânlarından yeterince faydalanamayıp yolculuk sebebi ile fiziksel olarak yorulmalarının ve bu durumun derse yansımalarının taşımaları eğitime getirilen başlıca eleştiriler olduğu söylenebilir.

3. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ARAŞTIRMA SORULARI

Bu çalışmada, taşımaları eğitim sisteminin uygulanmasında önemli görevleri olan ve bu sistemin olumlu-olumsuz yönlerine şahit olan okul yöneticilerinin görüşlerini almak, karşılaştıkları sorunları belirlemek ve bu sorunlara karşı önerilerde bulunmak amaçlanmıştır. Bu amaç kapsamında aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır:

1. Okul yöneticilerinin taşımaları eğitime yönelik algıları nedir?
2. Okul yöneticilerine göre taşımaları eğitimde karşılaşılan sorunlar nelerdir?
3. Okul yöneticilerinin taşımaları eğitimde karşılaşılan sorunlara yönelik önerileri nelerdir?

4. YÖNTEM

Bu başlık altında araştırmanın yöntemi, araştırmanın deseni, çalışma grubu, araştırmacıların rolleri ile verilerin toplanması ve analizi alt başlıklarına değinilmiştir.

4.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışma nitel araştırma yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırma; gözlem, mülakat ve belge analizi gibi bilgiye ulaşma yollarının tercih edip olayları kendi koşullarında realist ve bütüncül bir şekilde ortaya çıkarmayı hedeflemektedir (Şimşek ve Yıldırım, 2018). Nitel araştırmalarda veriler doğrudan kaynağından elde edilmek için çalışmalar olay, olgu ya da davranışın gerçekleştiği doğal ortamda yapılır (Akgün, Büyüköztürk, Demirel, Karadeniz ve Kılıç Çakmak, 2016).

4.2. Araştırmanın Deseni

Bu araştırma nitel araştırma desenlerinden, olgubilim deseni kullanılarak yapılmıştır. Olgubilim deseni, farkında olunan fakat hakkında detaylı bilgiye sahip olunmayan olgulara yönelmektedir. Anlamı tamamen bilinmeyen hakkında az bilgiye sahip olunan olguları araştırmak için olgubilim geçerli bir araştırma desendir (Şimşek ve Yıldırım, 2018). Olgubilim bireysel farklılıklardan ortaya çıkan deneyimlere ışık tutar, çözümler ve fenomenin gerçekliğini açıklamak için karşılaştırır (Patton, 2014).

4.3. Çalışma Grubu

Nitel araştırma çerçevesinde gerçekleştirilen bu çalışmadaki ilgili probleme taraf olabilecek kişilerin çeşitliliğini maksimum seviyede yansıtması için (Şimşek ve Yıldırım, 2018) amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme ile çalışma grubu belirlenmiştir. Patton (1987), araştırmalarda maksimum çeşitlilik örnekleme ile çalışmanın faydalarını şöyle belirtmektedir: Örneklemin içindeki her olayın kendine özgü durumlarını derinlemesine açıklaması ve önemli düzeyde

farklı özellikler gösteren olaylar arasında ortaya çıkabilecek ortak yönelimler ve bunların değerlerinin açığa çıkmasıdır (Akt: Şimşek ve Yıldırım, 2018).

Çalışma grubunu Samsun İli Vezirköprü İlçesi'nde taşıma merkezi olan 11 okulun taşımali eğitim uygulamasından sorumlu okul yöneticileri oluşturmaktadır. Katılımcılar araştırma boyunca K1, K2, K3, ... ve K11 olarak ifade edilmiştir. Katılımcılara ait demografik bilgiler ise Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1. Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler

Katılımcı	Cinsiyet	Yaş	Taşıma Merkezi Bir Okulda Çalışma Süresi	Okulunda bulunan taşımali öğrenci sayısı
K1	Erkek	40 ve daha fazla	11 yıl ve daha fazla	50 ve daha az
K2	Erkek	31-40 arası	6-10 yıl arası	51-100 arası
K3	Erkek	30 ve daha az	5 yıl ve daha az	101 ve daha fazla
K4	Erkek	31-40 arası	5yıl ve daha az	101 ve daha fazla
K5	Erkek	40 ve daha fazla	11 yıl ve daha fazla	51-100 arası
K6	Erkek	31-40 arası	5 yıl ve daha az	51-100 arası
K7	Erkek	31-40 arası	5 yıl ve daha az	101 ve daha fazla
K8	Kadın	30 ve daha az	5 yıl ve daha az	101 ve daha fazla
K9	Erkek	31-40 arası	5 yıl ve daha az	101 ve daha fazla
K10	Erkek	31-40 arası	6-10 yıl arası	101 ve daha fazla
K11	Erkek	31-40 arası	6-10 yıl arası	51-100 arası

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların birinin kadın, onunun erkek olduğu; yaş açısından bakıldığında katılımcıların yaşlarının 30 ve daha az ile 40 ve daha fazla arasında değiştiği; taşıma merkezi bir okulda çalışma süresi açısından bakıldığında 5 yıl ve daha az ile 11 yıl ve daha fazla arasında değiştiği görülmektedir. Ayrıca altı okul yöneticisinin okulunda 101 ve daha fazla, dört okul yöneticisinin okulunda 51-100 arası ve bir okul yöneticisinin okulunda ise 50 ve daha az taşımali öğrenci olduğu görülmektedir.

4.4. Araştırmacıların Rolü

1. Araştırmacı, akademisyen olmadan önce 3,5 yıl kadar Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı muhtelif köy okullarında görev yapmış; bu süre zarfında taşımali eğitim uygulaması ile tanışmıştır. Görev yaptığı yıllarda taşımali eğitim uygulamasına ait bazı sorunlara tanık olan araştırmacı bu konuyu dikkat çekmek ve olası çözüm yollarını bulmak amacı ile bu çalışmayı yapmaya karar vermiştir.

2. Araştırmacı ise 7 yıldır Milli Eğitim Bakanlığı'nda Psikolojik Danışman/Rehber Öğretmen olarak çalışmaktadır. Çalıştığı süre zarfında taşımali eğitim yapan ilkokul, ortaokul ve lise düzeyindeki kurumlarda çalışmıştır. Görev aldığı kurumlarda taşımali eğitimdeki sorunlara farklı çözüm yolları getirildiğini görmüştür. Bu farklılığın okul yöneticilerinin sorunlara değişik bakış açılarından kaynaklanabileceğini düşünüp araştırmayı yapmaya karar vermiştir.

4.5. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmacılar verilerin toplanması amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme tekniğini kullanmışlardır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde veriler sözlü iletişim yoluyla toplanır (Karasar, 2004). Araştırmacı yarı yapılandırılmış görüşme tekniğini kullanarak yaptığı araştırmanın problem durumunu görüşme yaptığı kişi ile detaylı bir şekilde incelemeye çalışır. Görüşme esnasında araştırmanın konusu ve problemi ile ilgili farklı alanlar görürse, sorularını daha da ayrıntılı bir şekilde sorarak o alan hakkında daha detaylı bilgi alabilir (Şimşek ve Yıldırım, 2018).

Çalışma için hazırlanacak görüşme soruları için ilgili literatür taranıp konu ile ilgili tecrübeli kişilerden bilgi toplanmıştır. Bilgi toplandıktan sonra 20 tane taslak soru hazırlanıp uzman görüşüne başvurularak soru sayısı 10'a düşürülmüştür. Pilot uygulama olarak çalışma grubuna benzer 2 kişi ile görüşme yapılarak soruların anlaşılabilirliği açısından öneriler alınmıştır. Daha sonrasında ise Türkçe konusunda uzman kişi ile sorulara son şekli verilmiştir. Katılımcıların rahat olması için istedikleri zaman ve yerde görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Her bir görüşme yaklaşık 20 dakika sürmüştür. Katılımcıların izinleri doğrultusunda görüşme sürecinin ses kaydı alınmıştır.

Verilerin analizinde ise betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Betimsel analiz tekniği, bilgiler çözümlenmeden önce belirlenen temalara göre özetlenmesine ve yorumlama yapılmasına imkân vermesi sebebiyle tercih edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Betimsel analiz 4 basamaktan oluşmaktadır. Verilerin analiz aşamaları şunlardır:

4. Verilerin çözümlenmesi amacıyla oluşturulan çerçeveye göre verilerin hangi temaya göre analiz edileceği tespit edilmiştir.
5. Tematik olarak oluşturulan çerçeveye göre veriler düzenlenmiştir. Oluşturulan temaların dışında kalan veriler çalışmaya dahil edilmemiştir.
6. Verilerin tanımlaması yapıp doğrudan alıntılarla tanımlamalar desteklenmiştir.
7. Bulgular açıklanarak ilişkilendirilmiştir. Bulgular arasındaki neden sonuç ilişkisi açıklanmıştır (Şimşek ve Yıldırım, 2018).

5. BULGULAR

Elde edilen bulgular araştırma soruları bağlamında sırasıyla analiz edilmiştir. Buna göre çalışmanın birinci araştırma sorusu “Okul yöneticilerinin taşınmalı eğitime yönelik algıları nedir?” şeklindedir. Elde edilen veriler incelendiğinde katılımcıların sırasıyla 1. eğitim imkânı, 2. iş yükü, 3. ekonomik bir sistem ve 4. kargaşa cevaplarını verdikleri saptanmıştır

Tablo 2. Okul Yöneticilerinin Taşınmalı Eğitime Yönelik Algısı

Kod	f	%	Örnek Alıntı
1.Eğitim imkânı	7	44	“Taşınmalı eğitim okula ulaşım noktasında sıkıntı çeken öğrencilerin ulaşımını, eğitime daha kolay katılımını sağlamaktadır.” (K3) “Taşınmalı eğitim, kendi köyünde okul olmayan öğrencilerin bazı şartlara bağlı olarak da olsa eğitim içerisinde yer almalarına yardımcı olmaktadır.” (K10)
2.İş yükü	4	25	“Eğitimin yaygınlaşması için hayata geçirilmiş, bir sürü eksiklikleri olan, okullara çok fazla iş yükü ve sorumluluk getiren bir uygulama.” (K2)
3.Ekonomik bir sistem	3	19	“Eğitimin daha ekonomik hale getirilmesi diyebilirim. Çünkü farklı bölgelerdeki çocukların aynı merkezde toplanıp aynı imkanlardan faydalanmasını sağlamaktır. Her yere okul yapmak imkânsız ama öğrencileri bir araya toplayabilirsin.” (K5)
4.Kargaşa	2	12	“Benim için taşınmalı eğitim kaos, kargaşa ifade ediyor. Çünkü altyapısı, planlaması zayıf. Sahada çok sorun çıkıyor.” (K11)

Tablo 2 incelendiğinde ise verilen okul yöneticilerinin taşınmalı eğitime yönelik algısının %44 oranında eğitim imkânı, %25 oranında iş yükü, %19 oranında ekonomik bir sistem ve %12 oranında kargaşa olarak saptandığı görülmektedir.

Araştırmanın ikinci sorusu “Okul yöneticilerine göre taşınmalı eğitimde karşılaşılan sorunlar nelerdir?” şeklindedir. Elde edilen veriler incelendiğinde okul yöneticilerinin taşınmalı eğitimde karşılaştıkları sorunları; 1.taşınan öğrencilerin okulun olanaklarından faydalanamaması, 2. servis şoförlerinden kaynaklanan sorunlar, 3. veli kaynaklı sorunlar, 4. ilçe milli eğitim kaynaklı sorunlar, 5. taşımadan sorumlu firma kaynaklı sorunlar ve 6. öğretmen kaynaklı sorunlar şeklinde sıraladıkları görülmektedir.

Tablo 3. Okul Yöneticilerine Göre Taşınmalı Eğitimde Karşılaşılan Sorunlar

Kod	f	%	Örnek Alıntı
1.Taşınan öğrencilerin okulun olanaklarından faydalanamaması	10	24	“Farklı birçok okulu taşıdıkları için servisler genel bir program çizmek zorunda kalıyoruz. Okulumuza ait bir program değil ilçeye hitap eden bir program çizmek zorunda kalıyoruz. Bu bizim eğitimimizde aksamalara sebep oluyor. Destekleme ve yetiştirme kursları mesela. Bu kurslara kalmak isteyen de kalamıyor.” (K4) “Destekleme ve yetiştirme kurslarına katılmıyorlar. Yaklaşık 90 öğrenci var taşınmalı ama sadece 1 öğrenci katılabilir. Kurslara servis verilmiyor. Velilerin de imkanları kısıtlı olunca böyle bir sonuç çıkıyor.” (K6)
2.Servis şoförlerinden kaynaklanan sorunlar	8	19	“Birincisi işini düzgün yapmamaları. Yolcu almaları mesela. Zamanında gelmemeleri, araçları temiz tutmamaları. Bunlar normalde sözleşme şartnamesinde yazan şeyler. Yine aracın teknik şartnamede yazan emniyet kemerleri mesela. Altı yedi koltukta oluyor diğerlerinde olmuyor. Bunlar yüzünden biz baya bir sıkıntı yaşıyoruz.” (K9) “Şoförler denetim konusunda ve günlük imzalarda sorun çıkartmaktalar.” (K2) “Özellik servis sayısı çoksa sorun yaşanıyor. Kurallara uymakta zorlanıyorlar. Mesela yolcu almaları, öğrencinin yanında kaba saba konuşmaları.” (K5)

3.Veli kaynaklı sorunlar	8	19	<p>“Biz taşınmayan öğrenci velileri ile sorun yaşıyoruz. Taşınan öğrencilere sağlanan servis ve yemek imkanının tüm öğrencilere sağlanmasını istiyorlar. Bu konuda bizi zorluyorlar ama bizim bu konuda bir yetkimiz yok.” (K1)</p> <p>“Velilerle sorunlar yaşanmaktadır. Acil durumlarda veli ile iletişime geçildiğinde veli okulun uzak olduğunu ve gelmesinin mümkün olmadığını belirtiyor. Veliler servis toplanma yerlerine karşı çıkıyor. Çocuklarının kapısının önünden alınmasını isteyebiliyor. Şoförle olan husumetlerde çocuğunun o servisle gitmesini istemiyor.” (K2)</p> <p>“Bir defa ilgisi az oluyor taşınmalı öğrenci velisinin. Veli toplantılarına katılmıyorlar. Öğrenciler de ailesinin okula gelmeyeceğini bildiği için daha rahat umursamaz bir tavır sergiliyor.” (K9)</p>
4.İlçe milli eğitim kaynaklı sorunlar	7	17	<p>“İlçe Milli Eğitim kendi iş yükünü okul idarelerine aktarıyor. Bu okul idarelerinin iş yükünü arttırıyor ve okul idarelerinde huzursuzluk yaratıyor.” (K1)</p> <p>“Öğrencilerin araçlara dağıtımında çok dikkatli olmuyorlar. Bir serviste iki farklı okulun öğrencisi olunca bir tarafa geç kalıyor. Burada sorunu biz yaşıyoruz.” (K6)</p>
5.Taşımadan sorumlu firma kaynaklı sorunlar	6	14	<p>“Araç ve şoför değişikliğini takibini iyi yapmıyorlar. Bu değişikliği yazı ile bildirmek gerekiyor. Devletin resmi dili yazıdır. Ama onlar sözlü yolu seçiyorlar.” (K8)</p> <p>“Taşıma şartnamesine aykırı araçlar olduğunda firmalar eksiklerin giderilmesi konusunda sıkıntılar çıkarmaktadır.” (K2)</p>
6.Öğretmen kaynaklı sorunlar	3	7	<p>“Şimdi öğretmenler denetlemeyi çok istemiyor. Devlet denetleyin diyor. Onlar sendika kararı getiriyor. Biz de idare olarak her gün bu kadar servisi denetleme durumumuz yok. Yetişemeyiz. Öğretmenler asla ilgilenmek istemiyor. Sabah öğrenciyi servisten alma akşam bindirme hep nöbetçi öğretmen görevi. Ama yasal bir boşluk var. Bundan dolayı okul idaresi ve nöbetçi öğretmenler sıkıntı yaşıyor.” (K4)</p>

Tablo 3 incelendiğinde taşınan öğrencilerin okulun olanaklarından faydalanamaması sorunu %24 oranında, servis şoförlerinden kaynaklanan sorunlar ve veli kaynaklı sorunların %19 oranında, ilçe milli eğitim kaynaklı sorunların %17 oranında, taşımadan sorumlu firma kaynaklı sorunların %14 oranında ve öğretmen kaynaklı sorunların %7 oranında saptandığı görülmektedir.

Araştırmanın üçüncü ve son sorusu “Okul yöneticilerinin taşınmalı eğitimde karşılaşılan sorunlara yönelik önerileri nelerdir?” şeklindedir. Elde edilen veriler incelendiğinde okul yöneticilerinin taşınmalı eğitimde karşılaşılan sorunların üstesinden gelinmesi için 1. planlama sürecinde okullar ile işbirliği yapılması, 2. taşıma merkezi okuldaki öğretmenin ödüllendirilmesi, 3. taşınmalı eğitim hakkında veli, şoför ve öğretmen eğitimi, 4. servislerin denetimi için farklı bir denetim mekanizması oluşturulması ve 5. ilkökul kademesinde taşınmalı eğitim olmamalı gibi birtakım önerilerde bulunmuşlardır.

Tablo 4. Taşınmalı Eğitimde Karşılaşılan Sorunlara Yönelik Öneriler

Kod	f	%	Örnek Alıntı
1.Planlama sürecinde okullar ile işbirliği	7	32	<p>“İlçe milli eğitim müdürlüğü taşıma planlamalarında okul müdürünün görüşünü almadan masa başında planlamalar yapmaktadır.” (K2)</p> <p>“İlçe Milli Eğitim ters istikametlerde olan yerleşim yerlerindeki öğrencileri aynı serviste taşımak istiyor bu da velinin tepkisine sebep oluyor. Bu konuda İlçe Milli Eğitim kurumunun okul müdürlüklerinden görüş talep etmesi gerekmektedir.” (K8)</p>
2.Taşıma merkezi okuldaki öğretmeni ödüllendirme	5	23	<p>“Taşınmalı eğitim ile ilgili nöbet görevi öğretmene verilmemeli. Veriliyorsa da farklı bir nöbet ücreti yazılabilir. Belki öğretmen işine daha iyi odaklanabilir. Hizmet puanı da olabilir. Kesinlikle taşınmalı olan okulla olmayan okul bir mi? Taşınmalı okul daha yorucu.” (K9)</p>
3.Taşınmalı eğitim hakkında veli, şoför ve öğretmen eğitimi	4	18	<p>“Taşınmalı eğitim sistemi ile ilgili veliler, öğrenciler, öğretmenler bir eğitimden geçirilmeli. Yönetmelik hakkında, haklarının ne olduğuna dair geniş çaplı bilgilendirme yapılmalı.” (K1)</p> <p>“Özellikle bu işi yapacak servis şoförlerinin eğitilmesi gerekiyor. Çünkü bunlar çocuk taşıyor, can taşıyor. Bu çok önemli bir şey.” (K7)</p>
4.Servislerin denetimi için farklı bir denetim mekanizması oluşturulmalı	4	18	<p>“Denetim başlı başına bir problem. Bunun için ayrı bir kontrol mekanizması kurulması gerekiyor. Bunun içine teknolojiyi de katarak. Sadece bu taşımanın yönetiminden ve denetiminden sorumlu elemanların olması gerektiğini düşünüyorum.” (K3)</p>
5.İlkokul kademesinde taşınmalı eğitim olmamalı	2	9	<p>“Küçük çocuk diğer arkadaşlarına göre bir saat erken kalkıyor eve de geç gidiyor. Kahvaltı çoğu zaman etmiyor. İlkokul için kesinlikle taşıma olmamalı.” (K6)</p>

Tablo 4 incelendiğinde okul yöneticilerinin taşınmalı eğitime yönelik önerilerinin planlama sürecinde okullar ile işbirliği %32 oranında, taşıma merkezi okuldaki öğretmeni ödüllendirme %23 oranında, taşınmalı eğitim hakkında veli, şoför ve öğretmen eğitimi ve servislerin denetimi için farklı bir denetim mekanizması oluşturulmalı %18 oranında, ilkokul kademesinde taşınmalı eğitim olmamalı %9 oranında dağılım gösterdiği görülmektedir.

6. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sonucu elde edilen bulgular incelendiğinde okul yöneticilerin taşınmalı eğitime ilişkin algıları sırasıyla eğitim imkânı, iş yükü, ekonomik bir sistem ve kargaşa şeklinde sıralanmıştır. İlgili literatürde taşınmalı eğitimin tanımı, süreci ve sonuçları incelendiğinde benzer sonuçlara ulaşmak mümkündür. Örneğin; Ağırkaya (2010) ve Orak vd. (2007) taşınmalı eğitimin, eğitime erişimde bireylere fırsat sunduğunu belirtmektedir. Cinoğlu, Öztürk ve Demir (2004) ve Orak vd. (2007) ise taşınmalı eğitimin ekonomik bir sistem olduğunu belirtmişlerdir. Bunun yanında birçok araştırmada taşınmalı eğitimin beraberinde sorunlar da getirdiği saptanmıştır (Arı, 2003; Bilek ve Kale, 2012; Çavuşoğlu ve Dönmez, 2018).

Yapılan araştırma sonucunda okul yöneticilerinin taşınan öğrencilerin okulun olanaklarından faydalanamaması, servis şoförlerinden kaynaklanan sorunlar, veli kaynaklı sorunlar, ilçe milli eğitim kaynaklı sorunlar, taşımadan sorumlu firma kaynaklı sorunlar ve öğretmen kaynaklı sorunlar yaşadıkları saptanmıştır. İlgili literatür incelendiğinde de benzer sonuçlara ulaşan araştırmalar mevcuttur. Örneğin; Bilek ve Kale (2012) yaptığı araştırma sonucunda taşıma merkezi okullarda etüt ve kurs imkânının sınırlı olduğunu saptamışlardır. Arı (2003) yaptığı araştırmada taşınmalı eğitim uygulaması olan okullarda velilere ulaşım noktasında zorluklar yaşandığını ve velilerin çocuğunun eğitimine karşı duyarsız olduğunu saptamıştır. Kabaş (2006) ise yaptığı araştırma sonucunda yönetici ve öğretmenlerin, servis şoförlerinin gerekli eğitime sahip olmadığını düşündüklerini bulmuştur.

Çalışma sonucunda elde edilen bulgular incelendiğinde okul yöneticilerinin; taşınmalı eğitimin planlama sürecinde okullar ile işbirliği, taşıma merkezi okuldaki öğretmenler ödüllendirilmeli, taşınmalı eğitim hakkında veli, şoför ve öğretmen eğitimleri yapılmalı, servislerin denetimi için farklı bir denetim mekanizması oluşturulmalı ve ilkokul kademesinde taşınmalı eğitim olmamalı gibi bazı önerilerde bulunduğu görülmektedir. Konuyla ilgili literatür tarandığında da benzer sonuçlara ulaşan araştırmalar mevcuttur. Örneğin; Orak vd. (2007) yaptıkları araştırma sonucunda, taşınmalı eğitime yönelik planlama yapılırken okul yönetiminin görüşlerinin alınması gerektiği sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca, ilgili araştırmaya katılan yönetici ve öğretmenler ilkokul 1., 2. ve 3. sınıf öğrencilerinin taşınmalı eğitim uygulamasına dâhil edilmemesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Yukarıdaki tartışmadan yola çıkarak araştırma neticesinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır;

- ✓ Okul yöneticileri tarafından taşınmalı eğitim, bireylerin eğitimlerini devam ettirebilmeleri için bir fırsat olarak görülmektedir.
- ✓ Taşınmalı eğitimin okul yöneticilerine yüklediği görevler iş yükünü arttırmaktadır.
- ✓ Taşıma merkezi okullarda eğitime devam eden öğrencilerin büyük bir kısmı destekleme ve yetiştirme kurslarına katılamamaktadır.
- ✓ Servis şoförleri gerekli eğitim düzeyine sahip değildir.
- ✓ Taşınmalı eğitim gören öğrencilerin erken saatlerde kalkması öğrencileri olumsuz yönde etkilemektedir.
- ✓ Okul yöneticilerinin bir kısmı ilkokul kademesinde taşınmalı eğitim olmaması gerektiğini düşünmektedir.
- ✓ Nöbetçi öğretmenler servis denetimi yapmak istememektedir.
- ✓ Taşınmalı eğitim okul yönetimini ve öğretmeni karşı karşıya getirmektedir.
- ✓ Taşınmalı öğrencinin velisi eğitim-öğretim konusunda ilgisiz kalmaktadır.
- ✓ Bazı servis araçları taşınmalı eğitim için gerekli fiziksel donanımlara sahip değildir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular incelendiğinde araştırmacılar aşağıdaki önerileri sunmuştur.

- ✓ Eğitime katılım noktasında yetersiz kalan ailelere veli ziyaretleri gerçekleştirilebilir.

- ✓ Servis şoförlerine iletişim becerileri konusunda seminer verilebilir.
- ✓ Velilere ve servis şoförlerine taşımali eğitimdeki sorumlulukları konusunda bilgilendirme yapılabilir.
- ✓ Taşıma planlaması yapılırken okul yönetiminin görüşü alınabilir.
- ✓ Taşıma planlaması yapılırken destekleme ve yetiştirme kurslarında görevlendirilmek üzere araçlar ayarlanabilir.
- ✓ Taşıma merkezi okulda görev yapan nöbetçi öğretmenlere ek ücret ve hizmet puanı verilebilir.
- ✓ Servis araçlarının denetimi belirli aralıklarla tekrarlanabilir.
- ✓ Servis araçlarının denetiminde kolluk kuvvetlerinden yardım alınabilir.

KAYNAKÇA

Ağırkaya, A. (2010). *Taşımali eğitim uygulamasında öğrenci ve öğretmenlerin karşılaştıkları güçlükler*. (Yüksek Lisans Tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Akgün, Ö.E., Büyüköztürk, Ş., Demirel, F., Karadeniz, Ş. & Kılıç Çakmak, E., (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (20. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Arı, A. (2003). Taşımali İlköğretim Uygulaması (Uşak Örneği). *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(1), 101-115.

Bilek, E. & Kale, M. (2012). Taşıma Merkezi Okullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Görüşlerine Göre Taşımali Eğitim Uygulaması. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(3), 609-632.

Büyükkıdık, S. & Şimşek, A. (2017). Öğretmen ve Öğrenci Görüşleriyle Taşımali Eğitim Uygulaması Değerlendirilmesi: Bozova İlçesi Örneği. *İlköğretim Online*, 15-34.

Büyükkaragöz S. & Şahin H. (1995). Taşımali İlköğretim Uygulamaları. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 19(96), 38-50.

Cinoğlu, M., Öztürk, M. & Demir, H. (2014). Birecik'te Taşımali Eğitim Uygulamalarının İncelenmesi. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (11), 211-229.

Çavuşoğlu, D. & Dönmez, B. (2018). Yönetici, Öğretmen, Öğrenci ve Veli Görüşlerine Göre Pazarcık'ta Taşımali Eğitim Uygulaması. *Kurumsal Eğitim Bilim Dergisi*, 11(4), 646-675.

Çırak, Y., Sezer, Ö. & Yıldırım, O. (2018). Yatılı ve Taşımali Eğitim Veren Bir Okuldaki Öğrenci Sorunları ve Sunulan Okul Psikolojik Danışmanlık Hizmetleri. *Okul Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 1-30.

Gülmez, E. (2020). İlkokullarda Taşımali Eğitim Uygulamasına Yönelik Görüşler (Denizli İli Buldan İlçesi Örneği). *Milli Eğitim*, 49(228), 437-461.

https://www.ntv.com.tr/egitim/tasimaliegitimlarmveriyor,wylkWADz30yMNe2SIs_DOA Son Erişim Tarihi:22.11.2020

<https://www.trthaber.com/haber/gundem/yaklasik-13-milyon-ogrenci-tasimali-egitim-aliyor-393846.html>. Son Erişim Tarihi:01.11.2020

Kabaş, N. (2006). *Taşımali İlköğretim Uygulamasında Karşılaşılan Sorunlar (Bolu İli Örneği)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi.

Karasar, N. (2004). *Bilimsel araştırma yöntemi* (13. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kayhan, M. (2014). *Öğretmen Ve Öğrencilerin Taşımali Eğitim Uygulamasına İlişkin Metaforlarının İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kaymak, T. & Öztürk, H. (2014). İlkokul ve Ortaokullarda Öğrenim Gören Öğrencilerin Velilerinin Taşımali Eğitime İlişkin Görüşleri. *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 205-224.

Koçak, Ş. (2002). Neden Taşımali Eğitim. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2(2), 155-169.

MEB. (2014). *Milli Eğitim Bakanlığı Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği*. Resmi Gazete: 29116.

MEB, (2020). Milli Eğitim İstatistikleri 2019/20. Erişim Adresi: http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_09/04144812_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2019_2020.pdf

Orak, S., Sezer, D., Tozlu, N., Uçak, A. & Yeşilyurt, M., (2007). İlköğretimde Taşınalı Eğitim Araştırması Van İl Merkezi Örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(19), 197-213.

Patton, M. Q. (2014). *Nitel Araştırma Ve Değerlendirme Yöntemleri* (Çeviri Editörleri: M. Bütün ve S.B. Demir.). Ankara: Pegem Akademi.

Secer, M. & Yelken, Y. (2009). İlköğretim 6.-7.-8. Sınıf Öğrencilerinin Taşınalı Eğitimde Karşılaştığı Sorunlar (Gülner Örneği). *İlköğretim Online*, 8(1), 24-35.

Şan, A. (2012). *İlköğretimde Taşınalı Eğitim Öğrencilerinin Sorunları*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*

(11.Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yurdabakan, İ. & Tektaş, M. (2013). Taşınalı İlköğretim Öğrencilerinin Taşınalı Eğitime İlişkin Görüşleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(3), 511-527.

